

2.

ROČNÍK

ORA ET ARS - SKALKA 2009

z vernisáže 1. ročníka ora et ars... 19. 7. 2008

ORA ET LABORA. _MOST, KTORÝ PREKLENUL HRANICE STOROČÍ. V. A VI. STOROČIE: Z CHAOSU ZÁNIKU K PORIADKU A SVETLU. ARCHITEKT V MONTE CASSINO KRESLIL PRE EURÓPU. SVÄTÝ BENEDIKT. POTOM BENEDIKTÍNI. V XI. STOROČÍ: NA SKALKE PRI TRENČÍNE PUSTOVNÍK BEŇADIK S UČITEĽOM SVORADOM - ANDREJOM. V XIII. STOROČÍ BENEDIKTÍNSKE OPÁTSTVO. MISIA OBNOVUJÚCA DOBRO EVANJELIA I DOBRO SLOVENSKEJ KULTÚRY. KULTÚRY NÁRODA, KTORÝ UŽ VTEDY PRISPIEVAL SVOJOU HRIVNOU KU KULTÚRNEMU BOHATSTVU EURÓPY. SVETADIELU, KTORÝ JE DNES OPÄŤ V POHYBE. V EURÓPSKOM DOME SA BYTY NÁRODOV UŽ TAKMER ZJEDNOTILI. I NANOSILI DO NICH NÁBYTOK. NAPRIEK TOMU AUTENTICKÝ EURÓPSKY DUCH AKOBY ZOSTAL ZA DVERAMI. BOHATÉ SPEKTRUM UMENIA DÁVA PRÍLEŽITOSŤ POOTVORIŤ DVERE. PONÚKAME PRETO MYŠLIENKU VÝTVARNO - LITERÁRNEHO SYMPÓZIA K POCTE A K PODPORE ODKAZU SKALKY. ORA ET ARS.

P R E A M B U L A
S Y M P Ó Z I A

2.

výtvarno
- literárne
sympóziium
ORA ET ARS
- SKALKA
2009

Termín a miesto:

15. – 25. jún 2009,
areál Malej a Veľkej Skalky pri Trenčíne

Hlavný organizátor:

Mesto Trenčín

Spoluorganizátori:

Trenčiansky samosprávny kraj,
Farský úrad Skalka nad Váhom

Kurátor podujatia a výstavy po sympóziu:

PhDr. Marián Kvasnička, historik a znalec umenia

ÚČASTNÍCI:

výtvarníci:

Poľsko

Eugeniusz Molski – Tarnow (Nowy Wiśnicz)

Adam Faglio – Tarnow (Nowy Wiśnicz)

Česko

Antonín Mach – Uherské Hradiště

František Pavlica – Uherské Hradiště

Maďarsko

Mihály Szeverényi – Békéscsaba

Slovensko

Brigita Roderová – Trenčín

Stanislav Lubina – Nemšová

Milan Malček – Detva

Jozef Vydrnák – Trenčín (Dubnica n./V.)

literáti:

Slovensko

Rudolf Dobiáš – Trenčín

Stanislav Štepka – Bratislava

Elena Hidvéghyová -Yung – Bratislava

Ondrej Čiliak – Prievidza

Ján Maršálek – Trenčín (Svinná)

výtvarník, literát,

hudobník:

Slovensko

Daniel Hevier – Bratislava

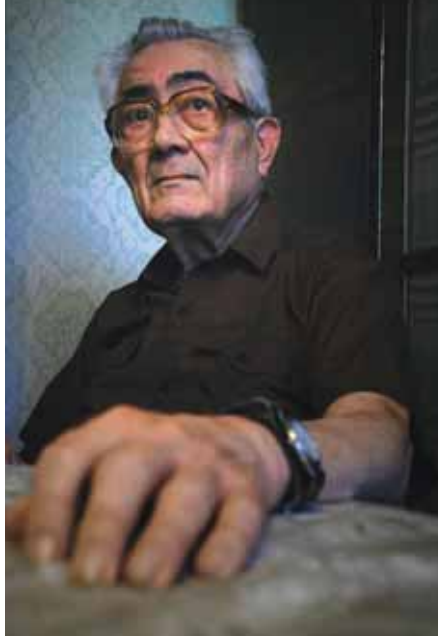
„Čím si ma podujatie Ora et Ars získalo? Jednoducho duchom miesta, posvätného prostredia bývalého benediktínskeho kláštora na Skalke, ktoré sa vďaka tvorivému nadšeniu prítomných umelcov zvečňuje do ich diela. Moja úcta patrí všetkým, ktorí sa na tomto sympóziu podieľajú a tým, ktorí denno-dennou prácou zveľadujú tento jedinečný skvost našej histórie.“

Branislav Celler
primátor mesta Trenčín

S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vážení priatelia!

Prihovám sa Vám ako jeden z vás. Aj ja sa svojim spôsobom hlásim k spoločenstvu nadväzujúcemu na ideové základy európskej kresťanskej kultúry, ktoré položil sv. Benedikt z Nurcie a jeho odkaz rozvíjali veľkí patróni Európy – svätí bratia Konštantín a Metód, sv. Katarína Sienská, sv. Terézia Veľká a sv. Edita Steinová.

Uplynul rok odvtedy, čo ste sympóziom na Skalke položili základy spoločenstva nadväzujúceho na heslo benediktínov «Ora et labora» v jednej jeho konkrétnej modalite «Ora et ars», «modliť sa a tvoriť», aby sme v tomto duchu zveľaďovali a zušľachťovali umenie a na úseku kultúry a civilizácie rozvíjali Stvoriteľovo dielo. Za centrum vašich snáh ste si šťastne zvolili utešené zátíšie Skalky, lebo toto posvätné miesto v sebe skrýva hlbokú symboliku. Je zhmotnením veľkých, impozantných dejín. Koľko historických dejov a udalostí sa ponad ňu prenieslo! Koľkými Božími milosťami sa tu duchovne obohatili tí, čo hľadali Božiu útechu, posilu, pomoc a napokon aj tvorivé podnety!

Veľa nám hovorí samo prírodné prostredie Skalky, ktoré neušlo vnímavému zraku výtvarníkov. Český grafik Karel Vik, ktorý od r. 1924, keď bola Skalka obnovená a znovu sprístupnená, pravidelne navštevoval Slovensko, a zo svojich výtvarných zámerov nám zanechal grafický list s romantickým pohľadom na ruiny kláštora Veľkej Skalky, ponorené do sviežej zelene horskej scenérie. Iný pohľad na Skalku nám poskytuje olejomalba Antala Muszkalaya, rodáka zo Spiša, mnohoročného profesora piaristického gymnázia v Trenčíne, človeka šľachtného srdca, ktorý miloval prírodu okolia nášho mesta, poznal všetky jeho romantické zákutia.. No najvýrečnejšie nám symboliku Skalky odhaľuje jeden obraz Muszkalayovho žiaka pochádzajúceho z neďalekej Svinnej – Huga Grossa. Majster si zvolil taký uhol pohľadu, aby na plátne zachytil kostolík na Skalke v konfigurácii s Trenčianskym hradom. Aká to hlboká symbolika! V popredí je «sacrum», v pozadí «profanum». Naproti rozložitému Trenčianskemu hradu útla Skalka, oba objekty na bralách. Zruinovaný odznak pozemskej honosnej vládyctivosti v konfrontácii so skromným kostolíkom, symbolom duchovnej, sakrálnej moci. No už pred Hugom Grossom český grafik Adolf Kašpar, ilustrátor početných kníh českej klasiky, podľahol tomuto čaru. Keď na rozhraní 19. a 20. storočia takmer denne chodieval z Trenčianskych Teplíc do Trenčína, a raz jeho zrak spočinul na strhujúcej konfigurácii profánneho a sakrálneho, neodolal a stvárnil ju tužkokresbou vo svojom skicári. Svetoznámy religionista Mircea Eliade by takú konfrontáciu označil termínom *binárna opozícia*, alebo pojmom vypožičaným z filozofického slovníka – *coincidentia oppositorum*, spĺvanie protikladov, lebo «profanum» a «sacrum» sa stretá a rozplýva v bohoľudskom princípe, danom vtelením Božieho Syna Ježiša Krista do ľudskej prirodzenosti. Bytie tu zrastá s posvätnom. Medzi múry Trenčianskeho hradu už v jeho začiatkoch preniklo «sacrum» v podobe rotundy na jeho nádvorí.

Keď sa v r. 1645 v kláštore na Veľkej Skalke usadila komunita jezuitov, kostolík sa stal útočiskom trenčianskych katolíkov, o čom vtedajší predstaviteľ jezuitov páter Fabri urobil záznam: „V nedele a vo sviatky sem chodievajú katolíci z mesta, lebo evanjelíci nestrpia v Trenčíne katolíckeho kňaza“. Do Trenčína sa jezuiti dostali s prispením Brigity Bošnjakovej a grófa Pavla Šerénihho až koncom r. 1646 a postupne sa aj ich vzťahy s trenčianskym magistrátom zlepšili a za podpory Juraja Ilésháziho rozvíjali svoju dušpastiersku a vzdelávaciu činnosť.

Sakrálna skutočnosť sa odhaľuje aj veriacemu človeku našej doby, ale v konzumnej spoločnosti ako je naša, zmysel pre posvätno v každodennom živote navonok pohlcuje profánny zhon po civilizačných výdobytkoch sveta relativity. Je to znak desakralizácie etických a estetických hodnôt, nedostatok zmyslu pre sacrum. Myslenie a vedomie moderného človeka uviazlo v chaotickom relativizme, v ktorom sa stráca aj taká vysoká hodnota, ako je posvätnosť života.

V Rusku sa v čase totality stalo, že jedna starenka pre jej kresťanské presvedčenie a skutky bola predvolaná pred vyšetrojúci orgán, ktorý sa pri výsluchu v jednej chvíli zahnal na ňu päšťou. No starenka ho zastavila slovami: „Synku, ty ma nesmieš udrieť, lebo som pokrstená“. Bola si vedomá svojej dôstojnosti a hodnoty toho, že od svojho krstu je nositeľkou posvätna, a ten, čo sa jej opováži ublížiť, dopustí sa svätokrádeže. No uvediem iný príklad: Niekedy pred tridsiatimi rokmi, v čase, keď sa na nádvorí farského kostola reštauroval karner, vyhádzali z neho veľkú hromadu zeminy a štrku pomiešaného s ľudskými kosťami. Nejaká zbožná ženička kosti a kostičky pozberala na osobitnú hromádku a pri nich zapálila sviečku. Bola si vedomá posvätnéj hodnoty ľudských ostatkov. Na druhej strane občania Trenčína boli svedkami toho, ako bezohľadne sa v 50-tych rokoch likvidoval starý cintorín za niekdajším ženským starobincem pod Brezinou. Vtedy zanikol aj hrob bývalého starostu mesta Trenčína – Ľudovíta Stárka (1803-1863), kanoníka, titulárneho opáta a historika, znovuobjaviteľa rímskeho nápisu na brale Trenčianskeho hradu, veľkého ctiteľa pamiatky sv. Svorada a sv. Benedikta, človeka, ktorý sa podstatne zaslúžil o obnovu Skalky. Keď v r. 1845 prišiel za farára do Trenčína, zhrozil sa nad vtedajším stavom jej kostolíka: „Kostol Skalky zbavený služieb Božích dlhší čas stál neporušený, ale keď sa oň nik nestaral začal sa ruinaovať. Dvere vyvalené, oltáre zrúcané a najkrajšie miesto nitrianskej diecézy sa stalo obydlím a nočným útulkom zveriny. Zákristie zničené, chórus zrútený, vo svätyni rastie tráva. Okná aj s rámami povypadávali, z múrov opadla omietka. Strop hrozí spadnutím... V tomto smutnom stave som našiel kostolík, keď som prišiel do Trenčína. Zaplakal som nad spustošením a sprofanizovaním najsvätejšieho miesta. Neraz som prosil Otca nebeského uprostred týchto ruín, aby toto miesto opäť mohlo slúžiť na oslávenie Jeho mena, k úcte našich svätcov a na blaho verného ľudu, aby mi ráčil ukázať spôsob, ako kostolík zachrániť“. Trenčiansky opát-farár Stárek taký spôsob našiel, usporiadal zbierku na záchranu Skalky, urobil prvé, základné kroky pre jej obnovu, aj veľa iných, trenčianskej verejnosti prospešných vecí, napríklad, zalesnil pustý vrch nad mestom, a stala sa z neho zeleňajúca sa Brezina, prekrásny prírodný park. Ale na území mesta, kde bol kedysi farárom, miesto jeho posledného odpochynku prekážalo výstavbe domov. Tak dopadli aj iné početné hroby trenčianskych občanov. Nemalo byť problémom pozberať ostatky nebožtíkov a s pietou ich uložiť na osobitnom mieste. Ale komu na tom vtedy záležalo?

Maurova legenda hovorí, že sv. Benedikta prepadli zbojníci a v domnienke, že má veľa peňazí, priviedli ho na breh Váhu, tam ho zaškrtli a hodili do rieky. Pravda, mohlo ísť aj o reziduum z pohanstva, ako sa nazdával rektor piaristov Jozef Branecký. V každom prípade odriekavý život sv. Benedikta ako archetyp hovorí čosi aj našej dobe. Zoči-voči strašným vidinám možnosti zániku našej civilizácie sa vynára existenčná otázka človeka, ktorý hľadá cesty ako utíšiť svoj hlad po Bytí. V modernej dobe však všetky hodnoty pohlcuje konzumná morálka, všetko sa premieňa na peniaze. Francúzsky katolícky novinár a básnik Charles Péguy, ktorý zahynul na fronte Prvej svetovej vojny, zhrozený nad úpadkom mravných hodnôt, v jednej svojej eseji označil moderný svet za predajný. Dnešný svet vnútil ľudstvu tak dokonale a absolútne nové podmienky, že všetko, čomu nás naučili predošlé generácie, je nám nanič. Po prvý raz v dejinách sveta vládnu peniaze bez obmedzenia a bez kontroly. Nehovorme, že moderný svet prevrátil rebríček hodnôt; treba povedať, že ho úplne poprel, lebo to, čo by malo byť prostriedkom hodnotenia a výmeny statkov, pohlcuje všetky hodnoty. Nástroj, prostriedok, sa stal cieľom a ovládol svet. Vznikla nová situácia, lebo peniaze sa stali mierou svetských i duchovných vecí, vládnu štátnikom, diplomatom, úradníkom, sudcom, i obyčajným občanom, ovládajú vzdelanosť, vzdelávanie, kultúru i morálku. Tak sa ocitáme zoči-voči novopohanstvu, modernému modlárstvu, zlatému teľafu. Tu sú, očividne, korene dnešnej hospodárskej i morálnej krízy.

Nuž, modlime sa a tvorme! Lebo v hľadaní a tvorbe vyšších duchovných hodnôt modlitba poskytuje najlepšiu inšpiráciu. V tomto duchu tvoril nielen dominikánsky maliar Fra Angelico, ale aj MUDr. Pavol Strauss a Milan Rúfus, ktorých kreácie boli podmienené modlitbou a vedomím života v stálej prítomnosti Božej. Kiež tohoročné stretnutie založí tradíciu a rozmnoží rady tých, čo by chceli plniť program «Oratio et ars», čo vám zo srdca žičí

em. prof. **Ján Komorovský**, religionista.

Ani druhý ročník sympózia ORA ET ARS na podporu a k počte Skalky pri Trenčíne (slávneho pútnického miesta, pokropeného mučeníckou krvou benediktína sv. Beňadika, ktorý sem prišiel za svojím poľským učiteľom sv. Svoradom-Andrejom) v ničom nezostal dlhý svojej spirituálnej a estetickéj dimenzii: na mieste ticha, meditácie, modlitby, v premodlenom kraji medzi skalami starého kláštora, v blízkosti pustovníckej jaskyne zachytiť v tme nevedomia vánok Božieho hlasu a potom tvoriť, maľovať, kresliť, písať, sochať, spievať a vyznať sa z nájdeného či aspoň tušeného.

S takouto výbavou očakávania ZÁZRAKU TVORBY zoči - voči ZÁZRAKU STVORENOSTI sa tu na desať dní stretlo viacero zaujímavých osobností zo štyroch (nielen zemepisne) najbližších krajín (Poľsko, Maďarsko, Čechy – Morava, Slovensko). Umelecká tvorba je zväčša činnosť ostýchavá, sústredená, intímna. Umelecké sympóziu v tomto nie je prekážkou, pretože popri intenzívnych okamihoch pri liturgickom stole, neformálnom agapé, spoločenských stretnutiach či návštevách zaujímavých miest a pamiatok trenčianskeho regiónu nielenže vytvára societas, tiché bratstvo múzicky pracujúcich ľudí, ale poskytuje aj dosť priestoru samote, v ktorej sa osobné modlitby metamorfujú na diela. Presne v duchu preambuly ORA ET ARS.

Všetci tí, ktorí sa od počiatku venovali ušľachtilej sympoziálnej myšlienke, mali jasno predovšetkým v tom, že chcú výnimočné krajinárske, stavebné a sakrálné prostredie benediktínskej oázy, aj s jeho dejinami a osobným pátosom svätých mužov, povýšiť na európsky (teda kresťanský) ideál v čase liberálnej relativizácie

hodnotových tradícií. Okrem tejto všeobecnej maximy však sympóziu ako také doteraz nemalo nejaké pevné tematické či ikonografické zadanie. Je preto zaujímavé vnímať, ako jednotliví zúčastnení umelci túto všeobecnú výzvu pochopili a tvarovo uchopili.

V prítomnom súbore diel sa objavujú viaceré prístupy k široko formulovanej úlohe. Viackrát sa stretávame s **hagiografickými, svätoživotopisnými riešeniami**. Buď priamo vychádzajú z poznatkov Maurovej legendy – alebo z jej voľnej interpretácie. Pravda, autori sa pohybujú na pomyselných pôde akéhosi vycitovania typov pustovníkov, psychologizácie ich ľudských aj teologálnych cností. Túto cestu v nedávnej minulosti ikonopisecky vyznačila Alena Taicherová v žiarivej byzantskej poslušnosti ikonografickým kánonom a **Jozef Vydrnák**, azda prvý novodobý tvorca pustovníckeho dvojportrétu s jeho typickou rozprávačskou túžbou po významovej celistvosti. (Tento rok sa však autor prezentuje inak: skvostným mariánskym motívom ako dôležitou súčasťou pustovníckeho a kňazského kultu, ale aj kompozíciou, ktorej stavebným prvkom v línii je písmo – v oboch prípadoch sa však zvýraznilo zvnútra obrazu vychádzajúce duchovné žiarenie.) Svätopiseckým spôsobom sa témy zhostil poľský výtvarník **Adam Faglio**, ktorý takto namaľoval až žánrovo a psychologicky motivované polopostavy svätcov v tradícii slovanského sakrálneho realizmu. Hagiografickou cestou sa vo svojich pasteloch rozhodla ísť aj **Brigita Roderová**, aj keď námet spracovala vo zvláštnom snovom vcítení do skalských veľikánov svätosti, pričom okrem mystéria ich osobností citlivo reagovala aj na ikonografické atribúty ich tunajšej misie a na príbehové relikty legendy v krehkých detailoch. K tejto téme sa opakovane vracia aj poľský výtvarník **Eugeniusz Molski**, ktorý svojím vlastným spôsobom však samotný portrétny námet rozširuje na zážitok z prostredia, z ducha miesta, pričom doňho zanáša aj širšie obrazové a obsahové súvislosti. Jeho obrazy s veľkou duchovnou energiou vznikajú ako náhly výbuch expresie po dlhom sústredení a čo je sympatické - majú dravosť maliarskeho gesta, pri čom ctia vnútorný pátos témy.

Druhým prístupom je **charakteristika** alebo ešte lepšie **osobný zážitok** z nádherného **prostredia** kláštora. To sa môže potom prezentovať buď prostredníctvom **veduty**, teda zachytenia génia loci (napríklad v kresbách **Antonína Macha**, ktorý však tento dokumentárne študijný rozmer neskôr v obrazoch prepóluje iným smerom – maliarskym vyjadrením extraktov jaskynného svetelného vyžarovania do temnoty okolitého sveta, lebo je to svetlo, ktoré vo tmách svieti a zláti temnú noc duše nádejou). Ešte inou cestou sa vydal jeho moravský krajan **František Pavlica**, ktorý akoby mal väčšiu potrebu rozprávať nielen miesta, ale aj staré deje a postavy, ktoré skladá do poeticky ladených kubizujúcich zostáv a kaleidoskopov. Hagiografické imaginácie sa tu snúbia s prírodným prostredím a vedutou, pričom kompozícia radostne a skoro solárne rotuje okolo farbistej obrazovej matérie. Veľmi zaujímavovo, povedali by sme až mysticky, sa zdanlivo jednoznačnej témy dotkol maďarský maliar **Mihály Szeverényi**, ktorého maľby - využívajúce motívy starých pustovníckych architektúr a svetelných šelestov, prienikov a kontrastov – svedčia o hlbinnom kontakte so sakrálnou barokovou iluzívnosťou, éterickosťou a atmosférou tajomstva. A možno aj o tichom úžase, ktorý je

Krajina zjazvená ľudskými príbehmi tak ako je srdce ľudí dorez

tlmočený v pokornom a zároveň rafinovanom sfumate. Napokon do kategórie vedutových východísk môžeme zaradiť aj linoleorytové ex librisy **Stanislava Lubinu**, ktorý aj v malej grafickej forme s motívom gotického okna, kríža a svetla vie vhodne spojiť úctu k posvätnému miestu, príjemnú farebnosť, lineárnu pohotovosť a obdivuhodný grafický fortieľ.

Treťou oblasťou sú **riešenia metatematické**. Ich témou je nedotýkať sa ilustratívnych a rozprávačských polôh legendy, ani nevizualizovať svoj zážitok fotogenickými dojmami z prostredia a prírody, ale nejakým spôsobom artikulovať oduševnenie tvorbou ako opakovaním stvoriteľského gesta. V tomto riečišti sa v uplynulom roku sugestívne pohybovala svojimi kameňmi a textíliami Jana Zaujecová a dnes opäť **Daniel Hevier**, ktorý je chápaním svojej misie spojnou osobou sympózia s mnohými umelecko-druhovými presahmi. Vo svojom návrší nad rajským dvorom v kontakte so slnkom, chladom i dažďom pracoval na svojich obrazoch – procesoch s ťažko predvídateľným výsledkom. Nielen trním víťazne zdobená hlava Krista, ale aj schopnosť precítiť a premýšľať múdrosť evanjelia a čítať z vrások krajiny erupcie v studniach vyznačili jeho tohoročný pobyt a pohyb na Skalku. Nehovoriac o iniciovaní kolektívnej kreácie všetkých, ktorí počas sympózia doputovali na toto posvätné miesto a svojim vkladom sa pričínili o totálny realizmus farby a podania.

Oblasťou mimo takto tematicky definovaných prístupov je umelecko – remeselná časť výstavného súboru, ktorú zastupuje

Milan Malček z Detvy. Počas sympózia pri kostole Hornej Skalky tesal, dekoratívne a maliarsky dotváral veľký kríž pre kaplnku v pustovni. Ide o pokračovateľa jedinečnej podpolianskej tradície, kde sa predĺžený typus kríža ako znaku spája so zdobivou ľudovou dikciou. Prítomnosť umeleckého remesla na sympóziu otvára aj praktickú otázku: ako dotvoriť v tomto zmysle viaceré dôležité prvky Skalky ako pútného i turistického skvostu.

Sympóziu ORA ET ARS má aj svoju spisovateľskú sekciu, v ktorej by sme tiež našli obdobné ikonografické a tematické východiská ako pri uvádzaných výtvarníkoch. Keďže pracujú s matériou slova, ktoré je v tomto katalógu zverejnené, nechceme nejako zvlášť zachádzať do podrobností a písať o napísanom. Pre úplnosť však musíme uviesť aspoň toľko: Literárnu sekciu sympózia svojou účasťou poctil významný európsky i slovanský religionista, etnograf, rusista a prekladateľ ruských kresťanských mysliteľov **prof. Ján Komorovský**. Isté duchovné otcovstvo sympózia udržiavajú aj ďalší dvaja patróni – radošínsky bard, Boží klaun a modlitebník vlúdneho úsmevu **Stanislav Šteпка**, a rovnako vrúčne, s pulzom na vnútorných prameňoch Skalky politický väzeň, spisovateľ a básnik **Rudolf Dobiáš**. Z mladšej generácie sa medzi literátmi predstavujú poeticky priezračnou obraznosťou **Ondrej Čiliak**, úctou k prírodninám a duchovnému vyžarovaniu pútného miesta **Elena Hidvéghyová – Yung** a z domácich, autor s milosrdnou (nie však povrchnou) rúfosovskou optikou, **Ján Maršálek**.

Celý priebeh sympózia so svojimi študentami zo SUŠ v Trenčíne vnímavo (fotograficky a audiovizuálne) monitoroval **Róbert Sender**. Omladina je jednou z poistiek našej pamäti a zároveň garantom, že požehnaná tradícia prinesie úrodu a nezanikne pre malicherné dôvody.

Okrem obrazov, kresieb, rezieb, grafík, textov je sympóziu aj hosťinou (symposion, agapé), najmä však stretávaním a odchádzaním, tvorbou spoločenstva, sústreďovania v odstredivosti. Ducha sympoziálnej Skalky vyznačujú mnohí ľudia, ktorí sú zúčastnení takpovediac mimo nomináciu. Miestny pán farár Strapko (nech Boh dlho žehná jeho kuchyňu!), MUDr. Horváth, kláštorný kastelán a oduševnený sprievodca miestom, ktoré mu prirástlo k srdcu, manželia Dužekovci, ktorí pustovnícke prostredie udržiavajú v neopustenom stave, dievčatá z trenčianskej kultúry, ktoré tikajú medzi ideálnymi predstavami a limitmi tak, že to nikdy nikto neuvidí. Ale poďakovať treba aj žiakom, ktorí navštívili umelcov a Skalku v ostatné dni školského roka, ich pedagógom, Monike a Renate, ktoré spestrili dianie liturgickou muzikou saleziánskeho typu. A napokon – aj keď vonkoncom nie na poslednom mieste – jezuitskému kňazovi Vlastimilovi, ktorý z jaskynnej kaplnky spravil žiariaci dom Pána.

Spoločné stretnutie pri obetnom stole s vedomím, že sme milovaní bezpodmienečnou Láskou, ktorá si nás tvorivo vysnívala. Taký je môj finálny pocit z tohoročného sympózia ORA ET ARS.

M a r i á n K v a s n i č k a

Z tajnej Knihy návštev

Skalka pri Trenčíne... Zjavenie
na mojej kľukatej ceste životom. Memento;
divotvorný kúsok zeme. Skalka -

vydychuješ celkom inú vôňu, iný vzduch
ako príroda navôkol: aj trávy sú tu iné,
smaragdovejšie a hebkejšie. Tvoje papradie
spolu s kvetmi v noci fosforeskuje
a vtáci... tí spievajú len jemne, jemnúčko -
aby nerušili všetky tiché rozjímania
a modlitby, čo smerujú odtiaľto k výšinám.

Zostúpila si do môjho života potichu, jemne, ale
o to nástojčivejšie. Magicky; týčiš sa
vysoko nad cestou ako hrad,
hrdo, no zároveň pokorne a odovzdane;
vyzeráš trochu ako nedobytná pevnosť, a pritom
si tak zázračne prístupná, otvorená.
Čakajúca. Každým svojím lístkom,

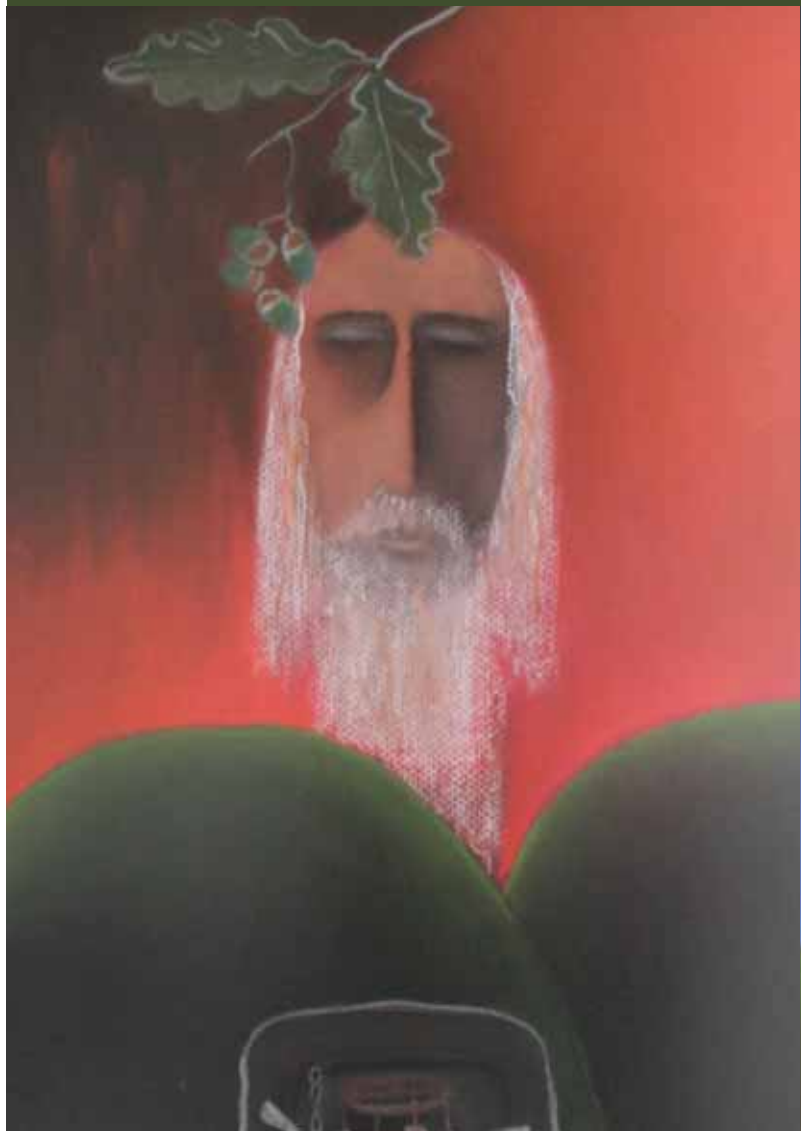
každým kamienkom jemne
požehnávaš pocestného a prihováraš sa
slovami oltárneho obrazu - Odriekanie,
Skromnosť, Pokora... nimi bola vydláždená
cesta svätých mužov Svorada a Beňadika
do Neba.

Ježiš kedysi povedal Petrovi: *ty si skala,
na tejto skale postavím svoju cirkev
a pekelné brány ju nepremôžu.*

Buď mojou i našou skalou, Skalka,
pevným štítom i mečom. My, Slováci,
máme v Tebe vzácne dedičstvo - drahokam,
posvätený mučeníckou krvou. Na tomto mieste

som sa dnes aj ja chcela vyzuť a
kráčať bosá. Pokľaknúť a pobožkať
túto Svätú zem. Skalka, videla som dnes
mnoho anjelov v nádhernom, žiarivo-bielom rúchu
strážiť Tvoje posvätné, tiché tajomstvo.

E. H.-Y., 15. jún 2009

BRIGITA RODEROVÁ:
Pocta sv. Andrejovi - Svoradovi
2 x pastel, 71 x 54 cm

E L E N A

H I D V É G

Modlitba k svätému Svoradovi a Beňadikovi

Ora et labora:

od vekov najmúdrejšie krédo,
liek proti prázdnote, potulovaniu sa
a bezcieľnemu blúdeniu vo vlastnom dome,
či v útrobach vlastnej duše.

Veľmi dobre to všetko VIEM. A predsa:
nemodlím sa, ani nepracujem.
Leňoším, polihujem, napchávam sa,
vegetujem v polotme, apatii
a opúšťaní sa.

Ora et ars -

no ja sa nemodlím,
ani nepíšem, netvorím. Márnim dni
i noci, život mi preteká pomedzi prsty,
hoci ho stále túžim vystavať
ako majstrovské, umelecké dielo.

Tak veľmi chcem premeniť môj spôsob života
už dnes, vyhrať boj s tmou,
slabosťou tela i ducha

a naplniť posolstvo, ktoré ste Vy - Svätí
Svorad a Beňadik, zakódovali na Skalke:
viem, nepôjde to ľahko, ale
mám vieru i nádej. Orodujte prosím za mňa.
Amen.

v pustovni sv. askétov-mučeníkov na Skalke, jún 2009

H Y O V Á - Y U N G

Komediant

Viem o jedných smiešnych doskách
kde mám svedkov zvláštnych činov
keď deň zamkne reč na perách
tam to cítiť človečinou

Vo tme vidím
áno vidím
tú jeseň
keď som menil
zázrak vidín
za pieseň
Áno vidím celkom
malé javisko
ako svieti ako hasne
túžbou tak blízkou

Kráčať po doskách
ktoré
znamenajú svet
a liečiť smiechom
choré
svety ľudských bied
kľačať na doskách
tichý
pri kolíske čias
a liečiť ľudí
z pýchy
a vracaf im hlas

Ležať na doskách
ktoré
znamenajú svet
Byť kvapka a byť
more
Inej cesty niet

Pokoj ľuďom

Pokoj ľuďom dobrej vôle
Zaznel v zbore hlások v sóle
Ten čo spieval
Vole vole
Do baránkov vošli vlci
A zrazu sú naporúdzi
Preškolení
Hromotlci

Známe tváre kabát iný
Lacné slová žiadne činy
V hlavách samé
Prasačiny
Kože oviec sú im tesné

Dnes chcú spievať iné piesne
Vedia čo chcú
A to presne
Kto je dravec a kto ovca
Pýtame sa na to lovca
Neďaleko
Od Hlohovca

Ja som dravec v koži ovce
V koži sa nám lovec moce
Ktorému pes
Velí Pod' sem

Prichádzajú staré časy

Prichádzajú staré časy
už sa tešte naše masy
Už sa tešte už sme tu
sláva nášmu výletu

Zasmiali sa kalendáre:
vracajú sa staré kádre
Už sa tešte už sme tu
sláva nášmu výletu

Chvíľu sme sa zboku
pozerali na vás
a čakali kedy
príde zas na psa mráz
Keď sa vyčasil
hneď sme vyšli z hrobov
a začali kráčať
opäť s novou dobou
Trvalo to chvíľu
kým sme stáli bokom
a dnes masy idú
zas pod našim krokom

Cestovný poriadok

Cestovný poriadok
treba zmeniť v nás
V každom rozhlase
to odo dneška hlás
Vo vagónoch čisto
v dušiach čistejšie
a do svetov v sebe
najsmelšie

Každý človek tu má
možno tisíc chýb
áno každý z nás
A tak trochu prosím

svojím srdcom hýb
a roztop v ňom mráz
Začni touto témou
hýbať vlaky v nás
Práca pre obrov
Túto výzvu súrne
všetkým dráham hlás
Začni pred Modrou

Každý človek hádam
už chcel aj sto rás
možno tisíckrát
začať inak lepšie
a žiť na doraz
a mať iných rád

Dúfal pri stvorení
naš Pán nebeský
v čase pravekom
že ten jeho smiešny
a dvojnohý tvor
bude človekom
že ten jeho smiešny
a tiež čudný tvor
je len človekom

Za záclonou

Za záclonou
krásna žena plače,
tichý smútok sa jej
tlačí z prs.
Keby som mal oči
čo len trochu mladšie,
rád by som bol jednou
z tých jej slz.

Plával by som
dolu lícom kraula,
a či len tak ako
pláva pes.
Stačí keby si mi
zajtra letmo mávla
a ja prídem plávať
už aj dnes

Keď ma ráno
rukou utrieš z líca,
ako kliešťa sa k tebe
prisajem.
Skúsme sebe smiať sa
a so smútkom biť sa.
To je z mála vecí
čo ja viem.

Veľkonočná nedeľa

To ráno bolo ako Božia báseň:
deň s nocou zneli ako jeden rým.
Spočiatku skrytá ako zrno v klase
čakala, kým jej slovám uverím.

Bol nový deň, a bolo po nečase,
spievali vtáky, drozdy hrali prím,
všetko sa mohlo kúpať v Božom jase,
ten patril chudobným i bohatým.

A hoci vietor vtrhol do lesov,
Anjelský jazdec s veľkou noblesou
pricválal k nám na bujarom koni.
Vítali ho veľkonočné zvony,
kytice kvetov a vejáre vôní,
a teplý vánok, čo ich doniesol.

RUDOLF

Pred cestou

Kam pôjdeš,
keď sa nezmestíš
ani do vlastného tela?
Spotený ako myš
dobiehaš zameškané.
A tvoje prázdne dlane
velebia strážkyňu,
čo miesto teba bdela.

Od teba napravo
a od nej stále priamo.
Po skúške s opravou
staneš sa melodrárou,
premiérou bez poklony.
Až potom hlavu skloníš.
Odídeš bez potlesku,
bez svojej stopy v piesku.

Ale kam pôjdeš,
keď sa nezmestíš
ani do vlastného tela?
Komu ponúkneš svoj kríž
a rolu spasiteľa?

DOBIÁŠ

Beňadikov orol

Skala s nepreskúmaným tajomstvom.
Otvára sa znútra, hoci v nej býva iba myšlienka,
sama ho však nedokáže otvoriť.

A kým osamelá skala
ešte väčšmi osamieva,
voda v jej útrobach
nahlodáva neviditeľné zárodky vreteníc,
nakladené do kruhového obchvatu jantárových ciest,
smerujúcich do labyrintov najjasnejších jaskýň.
Sloje v nich sa podobajú perám skamenených pávov,
perutiam morských orlov, strážiacich svoje hniezda
na skalnatých pobrežiach severných morí.

Beňadik, muž opásaný reťazou,
sprevádzaný orlom s peruťami belšími ako snehové vločky,
za svitu luny, krvácajúcej v náruči speneného Váhu,
odkľaje tisícročnú korytnačku z tisíc rokov trvajúceho spánku.
V jej srdci nájde kľúč na odomykanie skál
a skalu, dokotúľanú ešte pred Potopou,
odomkne ako detskú pokladničku,
štrngajúcu jedinou mincou.

Oslobodená duša skaly
rozprestrie krídla nad poľami a lesmi,
nad riekami a močiarimi,
nad ľuďmi a zvieratami
aby sa jej vietor i dážď,
slnko i mesiac,
ľudia i zvieratá,
mohli dotknúť a poťažkať ju,
vojsť do jej mlčania i do jej osamelosti,
a podeliť sa s ňou o jej i o svoju lásku.

Za svitu severnej hviezdy
vracia sa Beňadikov orol
na skalú, na ktorej pred stáročiami hniezdil.
Ľudia ho videli kúpať sa v spenených vlnách Váhu,
aj odlietať k alabastrovým zimoviskám ľadových morí.
Počuli aj cinknutie strateného ohnivka reťaze.
Keď sa ho duša skaly zľahunka dotkla,
na jej nevyslovenú otázku
odpovedalo mlčaním.

MEDZINARODNE VYTVARNOSTNE LITERARNE SYMPOZIUM

EX LIBRIS

ORA ET ARS
SKALKA 2009

F o t o d o k u m e n t á c i a :
 študentky Strednej umeleckej školy Trenčín
 _Dominika Gutová _Iveta Rubaninská
 _Monika Zemanovičová _Nela Martinková
 a _Erik Janeček pod pedagogickým vedením
 _Mgr. Art Róberta Sendera

Ďalšie fotografie na
www.trencin.sk

Na ceste do neba

Na ceste do neba spia stromy
tuláci s rukami v lone
Pod šiatrom zelene oddychuje zem
Načaté tiene hrúd
túlia si o hruď
obrysy sna

Z kalicha mrakov každý večer pretečie
nažitý plodný dážd
po kvapkách ho zapisuje zem

Spod dreva plynie pieseň huslistov
usína v búčľavinách
a žeravinu jari vyženie do listov

Na ceste do neba
sú ruky pokorných
Nesú kúsok slnka
na dlhé zimné spomínanie

Nioba

Do očí mi nasypali zrno
z obetných džbánov
Pichá ihličím

Tvoje telo uväznené v lianách
v nárekoch povýšili
na kamenný stĺp

Nioba
matka bolesti
ohlávka vetrom rozhrýznutá
si prasknutý tieň oltára
sprevádzaš vyšepkané dni
Prosba o kameň ktorý zovrie vodu

Na list vytrhnutý z podhubia krvi
položím tvoju tvár
Hanblivým voskom dychu zapečatím
pýchu aj pokoru

dolu náručím stečiem
k odpusteniu.

Smäd

Tri vrby na mesačných brehoch rieky
Smädné pútničky s jazvami na drieku
Svetlo si nosia v prútenom koši
zažihajú sviečky bahniatok
aby dovideli ďalej ako my

Až na okraj studne so živou vodou
pokropené večnosťou

Počúvaj echo v búčľavinách
špliechajú v nich biele čipky vody
do každej žilky rozrastá sa smäd...

Zosúva sa medzi koreňky
kam všetci deň po dni padáme

Vinní a nevinní

V zákrutách riek zasvietili ryby
Tetiva vzduchu
napnutá do prasknutia
Čierne uzly vody zaťahujú víry

Pod krížmi ciest
matky v modlitbách

Pokojným pokľakom hovoria kaplnkám:
Zlo je len inou tvárou dobra
Stačí ho zobrať do rúk
a niesť ako kríž –
raz sa na svetlo obrátiš
z hlíny si utkáš rubáš na cestu

Korbáče víchrov šľahajú rovnako
vinných i nevinných

Slučky na vietor spletieme
z vlastnej kože?

Trňová koruna

To veľké hlboké
sa iba chystá
Trňová koruna
na hlave Krista

Bolesť nás klincuje
žeravým klinom
Otec ju rozdáva
dcéram a synom

Uprostred plameňov
však v tebe mier je
Veď čo je najťažšie
na seba berie

Trňová koruna
na hlave Syna
A každým trňom je
zmenšená vina

OBRAZ MAĽOVANÝ DESIATKAMI RÚK

Sympóziu Ora et ars nabáda k samote, k zvnútorneniu, k ponoreniu sa do svojho ticha. Ale to je iba jedna strana tejto ponuky. Druhou je tá, že modlitba i umenie smerujú k tomu druhému, nech je to už Boh alebo človek. Preto som inicioval maľovanie jedného obrazu viacerými ľuďmi, vlastne všetkými, ktorí ma navštívili na mojom „vršku“ na Skalke. Podmienkou bolo, aby si návštevník zvolil svoju farbu (z plechovic, túb či farebných tušov) a bez dotyku rukou či štetcom vytvoril farebný zásah na plátne. Začala tak vznikať mnohvrstevnatá krajina maľby, v ktorej boli jednotlivé maliarske gestá zdanlivo anonymné, pritom však individuálne a vnútorné. Druhú časť tohto diptychu predstavuje plátno, na ktorom sú podpisy všetkých zúčastnených. Boli medzi nimi dieťa, pedagóg, kňaz, spisovateľ, maliar, primátor, banková úradníčka, študentka, básnik, dôchodca, rádová sestrička, podnikateľ... Niekoľko desiatok ľudí sa prostredníctvom farby vpečatilo do obrazu chvíle, ktorá sa už nedá zotrieť z plátna tohto kraja.

2x Daniel Hevier

DANIEL HEVIER: **Hlava Krista**, akryl, 70 x 50 cm, 2009

Pustovňa (Skalka pri Trenčíne)

Duch miesta nespí,
stále bdie nad svojim údelom.

Už dlho vie svoje:
po pýche príde pád,
a iba Slovo zaváži
a iba Láska pretrvá.

To miesto posvätené
prácou a modlitbou,
dodržaním slova,
ktoré nestarne.

Skala a rieka – v objatí,
pevné a blúdivé.

Duch miesta radí:
človeče, skloň sa!
lebo už v zrode
je náznak konca.

Lyrický hrdina

Privstal si a zobudil slnko,
aby sa mu deň predĺžil o báseň.

On – mizantrop
dnes myslí na iných,
rozširuje úsmev.

Okná otvára dokorán
a motýle ako živé kvety
lietajú sem a tam.

Deň sviatočný! povie si,
ale krátky – ako pekný sen.

J Á N
MARŠÁLEK

Do konca

Čas na slovo, na báseň,
čas na nič a na všetko.

Je život – plný zmien,
rastúci do konca
v dobrom či zlom.

Otáznik nad životom:
čo bolo, čo je
a čo bude potom.

Jeho cesta domov

Chystá sa na cestu,
aby sa mohol vrátiť –
domov je miesto
ľahšieho kríža.

Znie to ako prísľub,
tichá radosť zo života –
zo všetkých ciest
má najradšej návrat.

Priestor a čas:
zhmotnenie bytia.

Miesto modlitby

Za oknom, za domami,
zdá sa, že kdesi v diaľave,
no v pravde medzi nami
je sväté miesto prastaré.
Tu cítiš závan ducha,
tu celkom inak plynie čas,
tu do pahreby dúcha
tajomne živé slovo v nás.

To slovo dvíha k modlitbe
a dodáva nám silu.
Pane náš, o jedno Ťa prosíme:
nad svetom, nad nami sa zmiluj.
Nech do plnosti prečnie
naš život zo ženy.
Tak môžeme žiť večne
pre Teba stvorení!

narodený /born/
2. 6. 1924 v Trenčíne
adresa /address/
Trenčín
web prezentácia/presentation
google- heslo: Prof. Ján Komorovský

narodený /born/
29. 9. 1934 v Dobrej pri Trenčíne
adresa /address/
Trenčianska Teplá - Dobrá
email kontakt/contact
rdobias@stonline.sk
web prezentácia/presentation
www.litcentrum.sk, www.dielo.sk

Prof. PhDr. Ján KOMOROVSKÝ, CSc.,
vedec, religionista, etnológ, prekladateľ a spisovateľ sa narodil 2.6.1924 Trenčíne, kde dodnes žije.
Je zakladateľom odboru religionistiky na Katedre etnológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Patrí k jej najvýznamnejším predstaviteľom na Slovensku. Jeho štúdie a výskumy smerovali k religionistike a boli poznačené hlbokým záujmom v oblasti teórie a metodológie folkloristiky, mytológie a poznávacej etnológie. Publikoval a publikuje štúdie v rozličných vedeckých časopisoch našich i zahraničných. Venoval sa i prekladateľskej tvorbe z ruského jazyka.
Vo vedeckej tvorbe Jána Komorovského je potrebné zdôrazniť šírku jeho záberu, obdivuhodnú erudíciu a pozitívny postoj k metodologickým a interdisciplinárnym otázkam, vďaka ktorým mal vždy blízko k skúmaniu kultúr Ázie, Afriky, Oceánie a Južnej Ameriky. V r. 1989 sa mu podarilo inštitucionalizovať na Slovensku religionistiku ako empirickú a antropologickú vedu odlišnú od teológie a majúcu styčné body so psychológiou, sociológiou, etnografiou, etnológiou, archeológiou, filozofiou, geografiou a filológiou.
Prof. Ján Komorovský má za sebou bohatú publikačnú činnosť, ktorá nie je ešte ani zďaleka uzavretá. Jeho bibliografia obsahuje okolo 600 záznamov o knižnej tvorbe, štúdiách, článkoch, recenziách, referátoch, prekladoch a pod. V r. 1957 vyšla prvá kniha prof. Komorovského Kráľ Matej Korvín v ľudovej prozaickej slovesnosti, neskôr vydal knihu pre mládež Kratochvíľne príbehy kráľa Mateja a prerozprávaný uzbecký epos Almapyš. Ďalšími knižnými publikáciami sú: Tradičná svadba u Slovanov, Jablko z nartskej záhrady, Amazonky, Únoscovia ohňa, Prometheus, Po cestách Asklepiových, Religionistika, Mravný poriadok a jeho náboženská sankcia, Religionistika a náboženská výchova, poslednou knižnou publikáciou, ktorá vyšla v r. 2007 je Boží štát v pralesoch a savanách Paraguaja.
Doc. Milan Kováč, PhD., žiak a nástupca prof. Komorovského na Katedre porovnávacej religionistiky FF UK o ňom napísal: „Nepoznám výraznejšiu vedeckú a morálnu autoritu súčasného Slovenska, než je prof. Komorovský. Jeho život bol zápasom pravdy so lžou, ktorej nechcel nikam ustúpiť ani o piad a jeho vedecké zásluhy sú nielen zásluhami zakladateľa a inšpirátora, ale aj poctivého a mimoriadneho plodného „robotníka vedy“, bez akých by všetky predsavzatia a ideály zostávali visieť vo vzduchoprázdne“.
V r. 2004 prof. Komorovskému, ako odborníkovi na ruskú náboženskú literatúru a spiritualitu, udelil Svätý Otec Ján Pavol II. Rad sv. Silvestra. V tom istom roku získal Cenu ministra kultúry SR za celoživotný prínos a v r. 2007 Cenu Predsedu NR SR za rozvoj kultúry a humanitného vzdelávania.

Rudolf DOBIÁŠ,
spisovateľ - prozaik, básnik, autor literatúry pre deti a mládež sa narodil 29.9.1934 v Dobrej pri Trenčíne. V súčasnej slovenskej literatúre má výnimočné postavenie tak svojimi životnými osudmi, ako aj témami svojich kníh. V roku 1953 ho zatkli a odsúdili na 18 rokov väzenia za „protištátnu činnosť“. Po siedmich rokoch strávených v jáchymovských uránových baniach sa v roku 1960 vrátil do rodiska v Dobrej pri Trenčíne, ale o svojej kocentrácnickej skúsenosti začal písať knihy až o tridsať rokov neskôr. Do sveta literatúry vstúpil cez rozhlas, rozprávkové hry, dramatisácie pre školské vysielanie a neskôr básničky do detských časopisov. Knihy ako Vietor v klobúku, Veľké biele vtáky, Hrdličky, Lupeň zlatej ruže, či Motýľ v škrupine, sa v sedemdesiatych rokoch stali súčasťou čitateľského sveta slovenských detí. Rudolf Dobiáš je tiež básnikom. V roku 1977 vydal básnickú zbierku Slávnosti jari a v r. 2004 zatiaľ poslednú básnickú zbierku Medzi trávou a vetrom (Básne z budúcej pozostalosti).
Po páde komunizmu v novembri 1989 uzreli svetlo sveta jeho knihy o „nezabúdaní a odpustení“ Temná zeleň, Tajní ľudia, Zvony a hroby. Je zostavovateľom dvojzväzkovej publikácie Triedni nepriatelia I. a II., ktorá zachytáva dokumentárnym spôsobom svedectvá o brutálnosti komunistického režimu. V doslove k poslednej knihe R. Dobiáša Znovuzrodenie (2007) spisovateľ Anton Baláž píše: „Znovuzrodenie nateraz završuje Dobiášov veľký epický cyklus príbehov o nezabúdaní a odpúšťaní... Dobiášove prozaické knihy z prítmnia významne obohatili súčasnú slovenskú literatúru, nanovo zvýraznili jej humanistickú tradíciu a zároveň vytvorili dramatický a umelecky sugestívny obraz temných stránok slovenského života v druhej polovici 20. storočia.“ A môžeme dodať, že v Dobiášovom podaní sú temné stránky života vyzvažované hľadáním a nachádzaním mravných hodnôt.
V roku 2004 mu bola udelená Cena Fra Angelica za prínos kresťanských hodnôt do umenia Radou Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru.

(Z archívu Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne)

Stanislav Štepka

l i t e r á t

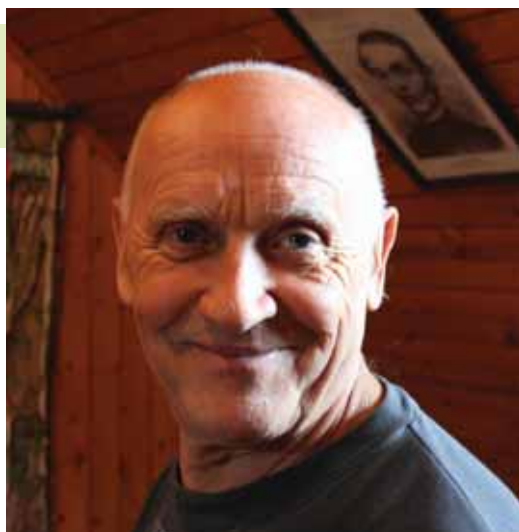
narodený /born/ 26. 7. 1944 v Radošinej
adresa /address/ RND, Škultétyho 5, 831 04 Bratislava
email kontakt/contact rnd@rnd.sk
web prezentácia/presentation www.rnd.sk

Eugeniusz Molski

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 11. 7. 1942 v Bagienici v Poľsku
adresa /address/ ul. Bocheńska 4, 32-720 Nowy Wiśnicz, Poľsko
email kontakt/contact rm@list.pl
web prezentácia/presentation google -- heslo: Eugeniusz Molski

Daniel Hevier

v ý t v a r n í k, l i t e r á t,
h u d o b n í k

narodený /born/ 6. 12. 1955 v Bratislave
adresa /address/ Švabinského 12, 851 01 Bratislava
email kontakt/contact daniel.hevier@hevi.sk
web prezentácia/presentation www.hevi.sk

Mihály Szeverényi

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 16. 2. 1952

adresa /address/ H 5600 Békéscsaba Andrásy u 23-27

email kontakt/contact szevmisi@t-online.hu

web prezentácia/presentation google -- heslo: Mihály Szeverényi

Adam Faglio

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 13. 12. 1954, Nowy Wisnicz

adresa /address/ Polska, 32.720 Nowy Wysnicz

email kontakt/contact adam@faglio.pl

web prezentácia/presentation www.faglio.pl

Brigita Roderová

v ý t v a r n í č k a

narodená /born/ 4. 11. 1947 v Trenčíne

adresa /address/ Trenčín, Kubrica

web prezentácia/presentation google -- heslo: Brigita Roderová

Ondrej Čiliak

l i t e r á t

narodený /born/ 1. 9. 1951 v Novákoch

adresa /address/ Prievidza

web prezentácia/presentation google -- heslo: Ondrej Čiliak

Stanislav Lubina

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 23. 10. 1954, Nemšová

adresa /address/ Ul. 9. mája 31, 914 41 Nemšová

email kontakt/contact s.lubina@gmail.sk

web prezentácia/presentation google – heslo: Stanislav Lubina

Antonín Mach

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 15. 11. 1968, Brno

adresa /address/ Nad Rybníkem 211, Uh. Hradiště

email, tel. kontakt/contact mach@kkuh.cz, + 420 602 33 00 77

web prezentácia/presentation google – heslo: Antonín Mach

Elena Hidvéghyová - Yung

l i t e r á t k a

narodená /born/ 29. 9. 1970 v Bratislave
adresa /address/ Bratislava
email kontakt/contact hidveghyova@gmail.com
web prezentácia/presentation hidveghyova.poet.sk

Milan Malček

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 19. 3. 1952, Detvianska Huta
adresa /address/ A. Hlinku 6, 962 12 Detva
email, tel. kontakt/contact macek@computel.sk, + 421 45 545 63 70, + 421 908 909 927
web prezentácia/presentation google -- heslo: Milan Malček

František Pavlica

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 29. 4. 1971 v Kyjove
adresa /address/ Hroznová Lhota č. 281, ČR
email, tel. kontakt/contact f.pavlica@seznam.cz, + 420 731 46 32
web prezentácia/presentation www.atelier-pavlica.cz

Ján Maršálek

l i t e r á t

narodený /born/ 1. 2. 1965 v Trenčíne
adresa /address/ VKMR, Nám. SNP 2, Trenčín
email kontakt/contact marsalek@centrum.sk
web prezentácia/presentation marsalek.blog.sme.sk

Jozef Vydrnák

v ý t v a r n í k

narodený /born/ 27. 3. 1961 v Trenčíne
adresa /address/ Centrum 1- 35/82/11, 018 41 Dubnica nad Váhom
email kontakt/contact joyart@gmail.com
web prezentácia/presentation www.vydrnak.com, www.dielo.sk

Marián Kvasnička

historik
a znalec umenia

narodený /born/ 12. 7. 1955 v Trenčíne

adresa /address/ Trenčín

email kontakt/contact kvasnicka@stonline.sk

web prezentácia/presentation google – heslo: Marián Kvasnička

Róbert Sender

pedagóg
ateliéru fotografického dizajnu
na SUŠ v Trenčíne, koordinátor
video a fotodokumentácie sympózia

vdp. Mgr. Stanislav Strapko

duchovný správca
farnosti Skalka nad Váhom,
správca Malej a Veľkej Skalky

Ani druhý ročník sympózia ORA ET ARS na podporu a k počte Skalky pri Trenčíne v ničom nezostal dlžný svojej spirituálnej a estetickej dimenzii.

S výbavou očakávania ZÁZRÁKU TVORBY zoči - voči ZÁZRÁKU STVORENOSTI sa tu na desať dní stretlo viacero zaujímavých osobností zo štyroch (nielen zemepisne) najbližších krajín (Poľsko, Maďarsko, Čechy – Morava, Slovensko).

Literárnu sekciu sympózia svojou účasťou poctil významný európsky i slovanský religionista, etnograf, rusista a prekladateľ ruských kresťanských mysliteľov **prof. Ján Komorovský**. Isté duchovné otcovstvo sympózia udržujú aj ďalší dvaja patróni – radošínsky bard, Boží klaun a modlítebník vľúdneho úsmevu **Stanislav Štepka**, a rovnako vrúcne, s pulzom na vnútorných prameňoch Skalky politický väzeň, spisovateľ a básnik **Rudolf Dobiáš**. Z mladšej generácie sa medzi literátmi predstavujú poeticky priezračnou obraznosťou **Ondrej Čiliak**, úctou k prírodninám a duchovnému vyžarovaniu pútného miesta **Elena Hidvéghyová** – **Yung** a z domácich autor s milosrdnou, nie však povrchnou rúfusovskou optikou **Ján Maršálek**.

Medzi výtvarníkmi už k stáliciam patrí poľský keramikár, maliar a monumentalista **Eugeniusz Molski**, ktorého obrazy s veľkou duchovnou energiou vznikajú ako náhly výbuch expresie po dlhom sústredení. Tento rok prišiel aj s mladším kolegom **Adamom Fagliom**, ktorý tu namaloval až žánrovo a psychologicky motivované polopostavy svätcov a pustovníkov, v tradícii slovanského sakrálneho realizmu. Svojej sympoziálnej úlohy sa veľmi dobre zhostil maďarský maliar **Mihály Szeverényi**, ktorého maľby - využívajúce motívy starých pustovníckych architektur a svetelných šelestov – svedčia o hlbinnom kontakte so sakrálnou barokovou iluzívnosťou a éterickosťou. Z Moravy prišli **Antonín Mach** a **František Pavlica**. Kým prvý tému Skalky poňal v dvojakom, dopĺňujúcom sa vide-

ní (v študijných kresbách ceruzou i v maliarskych kompozíciách s extraktami jaskynného svetelného vyžarovania), druhý akoby mal väčšiu potrebu rozprávať nielen miesta, ale aj staré deje a postavy, ktoré skladá do poeticky ladených kubizujúcich zostáv a kaleidoskopov. Sochársku resp. rezbársku

tvorbu či skôr umelecké remeslo zastupuje **Milan Malček** z Detvy, ktorý v čase sympózia tesal, dekoratívne a maliarsky dotváral veľký kríž pre kaplnku v pustovni. Z domácich výtvarníkov sa tu svojimi linoryteckými ex librismi prezentoval **Stanislav Lubina**, ktorý aj v malej grafickej forme s motívom gotického okna, kríža a svetla vie vhodne spojiť príjemnú farebnosť, lineárnu pohotovosť a grafický fortieľ. **Brigita Roderová** sa vo zvláštnom snovom vcítení vo svojich pasteloch venovala skalským veľikánom svätosti, pričom okrem mystéria ich osobnosti citlivo reagovala aj na ikonografické atribúty ich tunajšej misie. **Jozef Vydrnák** okrem všestranných aktivít vókol sympózia priniesol skvostný mariánsky motív a aj kompozíciu, ktorej stavebným prvkom v línii je písmo – zvýraznilo sa však zvnútra vychádzajúce duchovné žiarenie. Celý priebeh sympózia so svojimi študentami so SUŠ v Trenčíne vnímavo (fotograficky a audiovizuálne) monitoroval **Róbert Sender**.

Spojnu osobou sympózia s mnohými umelecko-druhovými presahmi bol básnik, textár, maliar, hudobník **Daniel Hevier**. Vo svojom návrší nad rajským dvorom v kontakte so slnkom, chladom i dažďom pracoval na svojich obrazoch – procesoch s ťažko predvídateľným výsledkom. Nielen hlava Krista, ale aj schopnosť precitovať a premýšľať múdrosť evanjelia, vyznačili jeho tohoročný pobyt a pohyb na Skalkke. Nehovoriac o iniciovaní kolektívnej kreácie všetkých, ktorí počas sympózia doputovali na toto posvätné miesto.

Pokľakni, pútnik, aj ty s vďakou. A prijmi tvorivé plody Božieho stvorenia.

Marián K v a s n i č k a

The second year of the Art and Literal symposium ORA ET ARS, dedicated to supporting and honoring Skalka nad Váhom by Trenčín, left nothing due to its spiritual and an esthetic dimension.

With the expectations of "face to face" meeting of a miracle of formation and miracle of creation came several interesting personalities from (not only geographically) nearest countries (Poland, Hungary, Czech republic – Moravia and Slovakia).

*The literal section of the symposium was honored by participation of significant European and Slavic religionist, ethnographer and translator of Russian and Christian philosophers **prof. Ján Komorovský**.*

*The spiritual paternity of the symposium is being kept over by another two patrons – an entertainer from Radošina, a God's clown and man of a sweet smile **Stanislav Štepka**, and with a pulse at the internal source of Skalka - political prisoner, writer and poet **Rudolf Dobiáš**.*

*The younger generation presents **Ondrej Čiliak** with his clear poetic imagery and **Elena Hidvéghyová** – **Yung** with a respect for works of nature and spiritual emanation of this pilgrim place. Domestic authors were represented by **Ján Maršálek** with his merciful, but not superficial Rufus' optics. (Milan Rufus, famous Slovakian poet, ann. of translator)*

***Eugeniusz Molski**, Polish ceramics, painter and monumentalist, belongs to the fixed stars between artists. His paintings are full of great spiritual energy and are created as sudden explosion of expression after a long concentration.*

*This year, he came together with his younger colleague **Adam Faglio**, who painted genre and psychologically motivated half figures and hermit saints, in the tradition of Slavic Sacred Realism.*

*Hungarian painter **Mihály Szeverényi** has used the theme of the old hermit architectures and light rustles that are in a deep contact with a sacral baroque illusion and ethereality.*

*From Moravia came **Antonín Mach** a **František Pavlica**. Whilst the first took the subject of Skalka in double-vision (in pencil drawings and also in small painting compositions with the extracts of cave light radiation), the second expressed a greater need not only to talk about the old places and characters, which he combines in poetically tuned cubistic groups and a kaleidoscopes.*

***Milan Malček** from Detva represents sculptural resp. wood-carving art. During the symposium, he sculpted and decoratively a large cross for the chapel in the hermitage.*

*Local artists are also represented by **Stanislav Lubina**, who is working with gothical motives of window, light and cross, **Brigita Roderová** with her unusuall dream feeling of the great saints, ikonografic attributes of their mission. **Jozef Vydrnák** not only helped to create symposium, but also brought beautiful Marian motive in composition with emphasis on inside spiritual radiation.*

*Whole symposium was observed by **Róbert Sender** with his students of SUŠ in Trenčín.*

*The heart of symposium was poet, scripiter, painter and musician **Daniel Hevier**. Always in contact with nature, sun, cold and rain he worked on hist paintings with the hard-to-guess result. Not only head of Christ, but also ability to feel understand the wisdom of evanjelium was significant for his stay.*

Drugi rocznik sympozjum ORA ET ARS ku czci i na wsparcie Skalki przy Trenczynie nie pozostał nic dłużny swemu wymiarowi duchowemu i estetycznemu.

Oczekując konfrontacji CUDU TWORZENIA z CUDEM STWORZENIA spotkało się tu na dziesięć dni wiele ciekawych osobistości z czterech (nie tylko geograficznie) najbliższych krajów (Polski, Węgier, Czech-Moraw, Słowacji).

Literacką sekcję sympozjum zaszczycił swoją obecnością ważny europejski i słowiański religioznawca, etnograf, rusycysta i tłumacz rosyjskich chrześcijańskich myślicieli **profesor Ján Komorovský**. Swego rodzaju duchowym ojcostwem objęli sympozjum dalsi dwaj patroni – Radoszyński bard, Boży klaun i orędownik szczerego uśmiechu **Stanislav Šteпка** oraz, równie gorąco, z pulsem na wewnętrznych źródłach Skalki, polityczny więzień, pisarz i poeta **Rudolf Dobiáš**. Pomiedzy literatami z mlodszej generacji wyrozniaja się poetycko przezroczyta wyrazistoscia **Ondrej Čiliak**, szacunkiem ku przyrodzie i duchowemu promieniowaniu miejsca pielgrzymek **Elena Hidvéghyová – Yung**, a spośród krajanów – autor o milosiernej, a jednak nie „rufusowskiej” optyce **Ján Maršálek**.

Do niegasnacych gwiazd pomiedzy tworcami nalezy polski ceramik, malarz i monumentalista **Eugeniusz Molski**, ktorego obrazy z wielka duchowa energia powstaja jako nagly wybuch ekspresji po dlugim okresie skupienia. W tym roku przybyl z mlodszy kolega **Adamem Faglió**, ktory namalowal tu gatunkowo i psychologicznie motywowane polpostawy swietych i pustelnikow, w tradycji slowianskiego realizmu sakralnego. Ze swego sympozyjnego zadania dobrze wywiazal sie węgierski malarz **Mihály Szeverényi**, ktorego prace – wykorzystujace motywy starych pustelniczych budowli i swietlistych szezestow – swiadczą o glębokim kontakcie z sakralna barokowa iluzyjnoscia i eterycznoscia. Z Moraw dotarli **Antonín Mach** i **Frantisek Pavlica**. Podczas gdy pierwszy z nich temat Skalki pojal w dwojakim, uzupelniajacych sie widzeniu (w studyjnych szkicach olowkiem i w malarskich kompozycjach z ekstraktami jaskiniowego swietlnego promieniowania), ten drugi zdal sie miec wieksza potrzebe opowiedziec nie tylko o miejscach, ale rowniez o starych dziejach i postaciach, ktore umieszcza w poetycko nastrojonych kubizujacych zestawach i kalejdoskopach. Tworczość rzezbarska, czy raczej rzemioslo artystyczne reprezentuje **Milan Malček** z Detvy, ktory podczas trwania sympozjum ciosal, dekoracyjnie i malarsko wykanчал wielki krzyz dla kapliczki w pustelni. Spośród tworców slowackich swoimi linorytowymi ex librisami prezentowal sie **Stanislav Lubina**, ktory nawet z malej graficznej formie z motywowem gotyckiego okna, krzyza i swiatla umie wlasciwie zlaczyc przyjemna wielobarwnosc, linowa gotowosc i graficzny podstep. **Brigita Roderová** w przedziwnym sennym wczuciu sie zajela sie w swych pastelach wielkimi swietyimi ze Skalki, przy czym oprócz misterium ich osob wrażliwie reagovala takze na ikonograficzne atrybuty ich tutejszej misji. **Jozef Vydrnák** oprócz wszechstronnego zaangażowania wokół sympozjum dostarczal rowniez wspanialy maryjny motyw i kompozycje, ktorej budulcem w linii jest pismo – uwidocznilo sie jednak wychodzace z wnętrza duchowe promieniowanie. Caly przebieg sympozjum wraz ze swymi studentami ze sredniej szkoly plastycznej w Trenczynie dokladnie (fotograficznie i audiowizualnie) monitorowal **Róbert Sender**.

Punktem spajajacy sympozjum z przejawami artystycznymi różnorodnych gatunkow byl poeta, autor tekstow, malarz i muzyk **Daniel Hevier**. Wzniesiony wysoko nad rajskim ogrodem, w kontakcie ze sloncem, chlodem i deszczem pracowal nad swoimi obrazami – procesami z ciezko przewidywalnym rezultatem. Nie tylko glowa Chrystusa, ale rowniez umiejetnosc odczuwania i przemyślenia mądrosci Ewangelii wznaczyly jego tegoroczny pobyt i dzialanie na Skalce. Nie wspominajac juz o inicjowaniu kolektywnej tworczości wszystkich, ktory podczas sympozjum dopielgrzymowali na to uswięcone miejsce.

Uklęknij i ty, pielgrzymie, z wdzięcznoscia. I przyjmij tworcze plody Bozego stworzenia.

A második éves szimpózium ORA ET ARS nem maradt adós a tisztesség Szalka Trenčín mellett semmilyen módon a lelki és esztétikai dimenzióban.

Itt tíz napig együtt számos érdekes személyiségek a négy (nem csak földrajzilag) legközelebb eső országok (Lengyelország, Magyarország, Cseh Köztársaság - Morvaország, Szlovákia) találkoztak, a csoda alkotásában.

Irodalmi szakasz szimpózium megjelenését számos vezető európai és a szláv religionista, néprajzkutató, valamint az orosz fordító rusista keresztény gondolkodók **prof. Ján Komorovský**.

Néhány lelki apaság szimpóziumot fenntartja két pártfogója - Radošinský bard, Bohóc Isten kegyes és imátkozó mosojgós **Stanislav Šteпка**, és ugyan ojan odaadottsággal él a volt politikai fogoly író és költő **Rudolf Dobiáš**.

A fiatalabb generáció írók között megemlítjük **Čiliak Ondrejt**, aki imádjaa a természetet és a spirituális helyet együtt **Elena Hidvéghyová – Yung** szerző a hazai és a jóság, de nem feltűnő rufusi optimizmussal **Ján Maršálek**.

A művészek közé tartozik, a gömb keramikár lengyel, festés, monumentalista **Eugeniusz Molski** akinek festményei nagy szellemi energiát sugároznak, mint egy váratlan robbanás után hosszú kifejezés marad.

Ebben az évben jött a fiatalabb kolléga **Adam Fagliom**, amely a műfaj festett és pszichológiai indítatású féralakokat remete szenteket, és hagyományos, szláv szakrál realizmust.

A szympozialis szerepbe nagyon jól beleilleszkedett a magyar festőművész **Szeverényi Mihály** festményeivel – aki a régi motívumokat a suttogást és fényt sugároznak ki és a barokk egyházi illúziomot és éterikus hangulatott.

Morva országból jöttek **Antonín Mach** és **Frantisek Pavlica**. Bár az első Szalkay téma két, egymást kiegészítő látás (a tanulmány rajzokat ceruzával festmény összetétele barlang fény sugárzás), a második, hogy a nagyobb nem csak beszélni, egy helyről, amelynek lényege, poetikális behangolt kubizumusi csoportok és kaleidoszkóp.

Szobrászati és faragászati művészetet **Milan Malček** Detvárol képviseli, aki a szimpóziumon dekoratív nagy keresztet faragott a kápolna részére.

A hazai művészek közül linofaragással és korábbi exlibriszel bemutatott **Stanislav Lubina**, aki egy kis grafikus formában a motívum a gótikus ablakok, a cross-sugár és a keresztet nagyon jól tudja ábrázolni.

Brigita Roderová különös érzéssel a pasztelljaival megfelelően kombinálja a kellemes színeket és a grafikai fortielt. Finom érzéke van a ikonografikus attribútokra az itteni helyi küldetésben.

Jozef Vydrnák változatos tevékenységeken túlmenően a szimpóziumra elhozta a marián motívum összetételét és kiemelte a bévülről származó lelki sugárzást.

Az egész szimpóziumot a saját diákjaival (SUŠ Trencsén) nagy figyelemmel kíséri **Róbert Sender**.

Nagy lelke a szimpóziumnak számos művészeti tevékenységgel **Daniel Hevier**-versíró, költő, dalszövegíró, festő és zenész- nagy odaadással esőben és hidegben, napsütésben gyönörű eredményt varázsolta ki. Nem csak a Kristus feje, de a mély érzés és evangelium okossága jelezte ez évi Szalkai otlétet. Nem beszélve a kollektív létrehozásáról akik a szimpózium alatt naponta jártak erre a szent helyre.

Térgyelj zarándok, te is köszönettel. És fogadd ell a Isten kreatív gyümölcsét.

2. MEDZINÁRODNÉ VÝTVARNO-LITERÁRNE SYMPÓZIUM ORA ET ARS – SKALKA 2009

15. jún – 25. jún 2009

Areál Malej a Veľkej Skalky

(Skalka pri Trenčíne)

Hlavný organizátor: Mesto Trenčín

Spoluorganizátori: Trenčiansky samosprávny kraj,

Farský úrad Skalka nad Váhom

Organizačný štáb: Útvar kultúry Mestský úrad Trenčín,

koordinátorka: Mgr. Hana Gallová,

za Mestskú galériu: Mgr. Terézia Niková

Organizačná spolupráca: Biskupský úrad Nitra,

vdp. Mgr. Stanislav Strapko, Juraj Dúžek,

MUDr. Ivan Horváth, za literátov: Rudolf Dobiáš,

za výtvarníkov: Jozef Vydrnák

Ideový námet: Mgr. Terézia Niková, Mgr. Hana Gallová

Text preambuly: Jozef Vydrnák, korigoval: Rudolf Dobiáš

Autor názvu sympózia, kurátor podujatia

a výstavy po sympóziu: PhDr. Marián Kvasnička

Autor loga: Jozef Vydrnák

Koncepcia a grafická úprava katalógu: Jozef Vydrnák

Spolupráca na koncepte: PhDr. Marián Kvasnička

Fotodokumentácia: študentky Strednej umeleckej školy

Trenčín - Dominika Gutová, Iveta Rubaninská,

Monika Zemanovičová, Nela Martinková a Erik Janeček

pod pedagogickým vedením Mgr. Art. Róberta Sendera

Do katalógu fotografiami prispeli: Matúš Vydrnák,

Jozef Vydrnák, archív autorov

Príprava do tlače, tlač katalógu: Q-EX, a. s., Trenčín

Náklad: 1000 výtlačkov

ISBN: 978 - 80 - 970190 - 4 - 4

Júl 2009

...

Zvláštne poďakovanie organizačného štábu a účastníkov sympózia: J. E. Mons. Viliamovi Judákovi, nitrianskemu biskupovi, za žičlivosť a súhlas s používaním priestorov Skalky, vdp. Mgr. Stanislavovi Strapkovi, duchovnému správcovi farnosti Skalka nad Váhom, správcovi Malej a Veľkej Skalky za vytvorenie tvorivých podmienok v areáli Skalky i za desaťdennú obetavosť a pohostinnosť, p. MUDr. Ivanovi Horváthovi a p. Jurajovi Dužekovi za teoretický výklad a organizačnú spoluprácu.

MESTO TRENČÍN

TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Každý dáva to, čo má!

Názov tejto eseje nevznikol v hlave autorov. Kňaz v homílii na turíčnu nedeľu v Dubnici nad Váhom spomenul príbeh, ktorý niekde čítal. Odohral sa v rozdelenom Berlíne. Obyvatelia v západnej časti sa v jedno ráno zobudili a našli na svojej strane múru, ktorý mesto rozdeľoval, veľké množstvo odpadkov. Politici z východnej strany ich dali autami navoziť a prehádzať na západnú stranu. V prvom momente zavládlo veľké rozhorčenie a chuť revanšovať sa, všetok ten odpad nahádzať naspäť. Vo vypätej atmosfére však niekto vyslovil vetu: „Každý dáva to, čo má!“ V tej chvíli sa situácia otočila o stoosemdesiat stupňov. Ľudia sa rozhodli urobiť zbierku. Krátko nato na druhú stranu rozdeleného mesta putovali lieky, hračky, odevy... a letáčky s vysloveným mottom.

Táto udalosť je zaujímavou paralelou pre dobu v ktorej žijeme. Dnešný svet, t. j. náš svet, sa síce politicky i reálne zjednocuje a v zmysle známeho hesla Carpe diem! (Uži dňa!) robí všetko pre vyššiu životnú úroveň občanov, napriek tomu – vedome či nevedome – stavia medzi ľudí iný, neviditeľný múr a necháva prehadzovať na druhú stranu múra smeti, prach, nečistotu a odpadky duchovne vyprázdneného života.

Preto sme sa aj my rozhodli urobiť zbierku. Ponúkame našim blížnym na druhej strane nášho sveta umelecké artefakty: SLOVO nádeje a radosti, VÝTVARNÉ DIELO pre potešenie oka i duše, PRÍBEH skaly, ktorá takmer tisíc rokov oslovuje generácie Slovákov a jej tradíciou sa inšpirovali naše dejiny. Klopeme na bralo a hľadáme studničky vody čistej, vody pravdy, lásky a pokoja.

Naším cieľom je, aby ste sa aj Vy inšpirovali posolstvom Skalky a mohli tiež načierať z vody vzácneho zloženia, vody osviežujúcej a posilňujúcej, povzbudzujúcej dobro v človeku, vody, ktorá je antibiotikom na slovné, obrazové, či iné infekcie, ktoré dennodenne ako popolček sypú na naše hlavy majitelia a správcovia médií, vydavateľstiev a iných (ne)kultúrnych inštitúcií, vody prinášajúcej množstvo hlbokých citových a duchovných zážitkov, aj prinášajúcej možnosť aspoň na chvíľu zastať a porozmýšľať nad cestou, po ktorej ideme, porozhliadnuť sa po krajine, ktorá nás prijala do svojej náruče.

Naozaj každý môže dať len to, čo má. To, čo 2. ročník sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2009 dal nám, a čo sme my v dobrej viere vložili do našich prác, to patrí aj vám, aby ste posolstvo Skalky v dobrej viere dávali ďalej.

Jozef Vydrnák, výtvarník
Redigoval Rudolf Dobiáš, literát

K A Ž D Ý D Á V A T O , Č O M Á !

MILAN MALČEK: Detviansky vyrezávaný a maľovaný kríž s vloženým kameňom zo Skalky, výška 190 cm, 2009

Vďaka ti, Bože, za talent, ktorým si mi dal...

M
E
D
Z
I
N
Á
R
O
D
N
Ě

TRENČÍN

VÝTVARNO-LITERÁRNE SYMPÓZIUM

ISBN 978 - 80 - 970190 - 4 - 4